

N
A
D
E
W
N
O

M
Y

!

ST.R.STANDE

INSTITUT
BADAŃ LINGWISTYCZNYCH PAN
BIBLIOTEKA
00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 72
Tel. 26-68-63

NAPEWNO – MY!

<http://rcin.org.pl>

Tegoż autora:

Młoty.

Rzeczy i ludzie.

3 Salwy (Biuletyn poetycki wraz z
W. Broniewskim i W. Wandurskim).

Wszelkie prawa zastrzeżone.

1914

1914

1914

1914

1914

Nie wypotyczą się do domu

Stanisław R. Stände

NAPEWNO — MY!

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
00-220 Warszawa, ul. Nowy Świat 72
Tel. 26-68-63

Nakładem „D Z W I G N I”.

1 9 2 8

WYDZIAŁ HISTORII I SPOŁECZNAJSTWA

Instytut Historii i Socjologii

WYDZIAŁ HISTORII I SPOŁECZNAJSTWA

Instytut Historii i Socjologii

1958

Dziś jeszcze słów potrzeba — dlatego je wam daję
ale wybieram ciężkie twarde:

można wziąć do ręki

można z nich drzewce wystrugać dla sztandaru w maju

można z nich wypruć czerwone wstęgi

można niemi w czas głodówki ukradkiem się karmić

można jak na poduszkę na nie złożyć głowę

mogą być jak rozkazy niechybne dla armji:

w drogę!

Dziś jeszcze słów potrzeba — dlatego je wam daję

ale czekam dnia kiedy zmilknę usta zacisnę

kiedy mi każecie gnać po kraju

palcami lepić ojczyznę

w rekrucki szynel zapięty będę stał na warcie
lub z rąk wroga wydzierał jakiś ziemi szmat
(ten rym mnie przesładuje uparcie :
padł)

a gdy wszędzie zatknjemy zwycięskie sztandary
wrócimy z dalekich rozstajów i dróg —
czy starczy mi sił by żagwiami słów
wzniecać nowe pożary
serc i głów?

PARTJA

„Partjo moja partjo
cóżes ty za pani
że do ciebie lgną tak
chłopcy malowani?

chłopcy malowani
sami wybierani
partjo moja partjo
cóżes ty za pani?“

I.

Któż jest oprócz nas dwojga na świecie?
ty jesteś we mnie — ja jestem w tobie
ty* farby podajesz mi na palecie
ja cię zamykam w mojem twardem słowie

ty mnie znajdujesz w tłumie na ulicy
w pieśni co nagle z tysiąca piersi się wydrze
ja cię odkrywam w rzeczach — ich się nie liczy:
w uśmiechu w ciepłym dreszczu w oku zmrużonem chytrze

jak w skarbonce lub wielkim wszechświatowym banku
składam u ciebie wszystkie kosztowności
odbiorę od ciebie pewnego poranka
ciężkie miechy brzęczące moją młodością.

II.

Jest z tobą dwadzieścia lat dziesięć czy rok —
każdej chwili kocha się w tobie odnowa
w śnieg żar wichurę idzie za tobą krok w krok
pełna ciebie jest jego dumnie wzniesiona głowa

gdy słowa — siekiery — przykładą do zbitych w tłum ludzi
widzi jak krew w nich podnosi się płomieniem gra
wtedy piękna jak dziecko duma w nim się budzi —
on czuje wie to napewno napewno:
partja — to ja!

gdy patrzy: rano schodzą do ciemnych szybów górniczy
słyszy: w długich halach praca na alarm dzwoni
za skaczącym motorem cicho ktoś paczkę odezw odlicza —
on czuje wie to napewno napewno:
partja — to oni!

gdy wężąc na wszystkie strony wpadnie nareszcie w bramę:
drugie podwórze sień prawa parter na lewo drzwi
tam postanowią zmontują zbudują mosty i tamy
on czuje wie to napewno napewno:
partja — to my!

III.

Wtedy właśnie gdy z słów — z nasion — rosła odezwa
coś złotem włosów błysnęło z pokracznych liter
(tyle tyle tygodni tyle nocy już nie spał)
czyjeś oczy wydarły się z czerni błękitem

nabrzmiwały nędzą obniżką płac bezrobociem
były wielkie wielkie jak te sześć tygodni
strajk do zwycięstwa plątał się we włosów złocie
ponad głowami płonął — jasna pochodnia —

trzeba natychmiast zaraz jechać do Zagłębia
wdrzeć się rąk kilofami w twardy węgiel dni
w mrocznych korytarzach w upartej głębi
z niebieskim pyłem zmieszać swe niebieskie sny

a strajk aż do zwycięstwa płonie — pochodnia!
płonie płonie wszystko przeświecili przepali:
i oczy wielkie wielkie jak te sześć tygodni
i sny niebieskie już małe już w oddali . . .

IV.

Jak się nazywa? nie pamięta —
i tak i siak już bywało
coś się po głowie pęta
jakieś imię zdrobniałe

to nie jego imię nie jego
to czyjeś czyjeś kwitnące —
kiedy już wszyscy pobiegną
ku łące pachnącej słońcem?

on biegnie biegnie codziennie
nigdy jej dognać nie może!
czasem tylko w więzieniu
gdy się na wznak położy:

czuje wtedy — pachnie owies!
słyszy — rośnie kwiat!
rozpływa się w ustach — owoc!
wszystek soczysty świat

a górą dołem obok
okna na oścież otwarte
przepływa przez okna obłok
okólnik przynosi od partji

ona mu kochanką siostrą
w niej tylko nią tylko żyje
choć nieraz — od matki ostrej
dostanie kijem

ona rozgrzewa go w chłodzie
lata zamienia w tygodnie
gdy ma podartą odzież
ona załata mu spodnie

ona mu wszystko przeplata
smutki radości nadzieje
stoi na środku świata
w jego sercu się śmieje

więc marzy o dniu niedalekim
(rok przecie minie — tydzień !)
gdy z pod rządowej opieki
wreszcie na wolność wyjdzie

zaraz się zgłosi w KC
kochane znajome twarze !
tam zaś na miesiąc lub dwa
gdzieś na wieś jechać mu każą

on o wsi ani słyszy
podkręca mizerny wąs :
„wiecie co towarzysze
poślijcie mnie — na Górny Śląsk !“

Z E T E M K I A N A

Młodzież idzie — z drogi z drogi!
w sercu ogień w pięści siła
w pył się wała stare bogi —
wykopiemy im mogiłę!

dół głęboki dół szeroki
wykopiemy jak się patrzy
szumią dudnią nasze kroki —
wiesz ty wiesz ty co to znaczy?

To nie spacer jest legalny
ni muzyczka tutaj gra
może zaraz hukną salwy —
idzie idzie ZMK!

Młodzież idzie robotnicza!
my na przednim zawsze szańcu
słońce nam się śmieje w lica
i po głowach naszych tańczy!

tańczy hula i całuje
cichcem w uszy rzuci hasło
my powtórzym: śmierć burzujom!
w jasny dzień weźmiemy miasto!

To nie spacer . . . . .

Jasny dzień już nie zagaśnie
będzie stał nad miastem jasny
ziemia spulchnie chlebem prząsnym
pięści mas wyplenią chwasty!

każdy z nas się tysiąckrotni
twardo stoi przy sztandarze
tak jak stał pod murem Botwin
z podniesioną w słońce twarzą!

To nie spacer . . . . .

Hej przed nami cudna droga!
tak się kręci wije dłuży
obca nam jest wszelka trwoga
rozkochanym w letniej burzy!

w burzy słońcu tęczy gromie
dłoń robocza twarda szorstka
wznosi sztandar: na nim płonie
„robotniczo-chłopska Polska!“

To nie spacer . . . . .

Przed sztandarem kto tam kroczy
przy sztandarze kto waruje
kto się śmierci śmieje w oczy
z jutrem zawsze się całuje?

kto z pól fabryk i poddaszy
ciągnie w nędzy chłodzie głodzie?
Robotnicza chłopska nasza
młodzież młodzież młodzież młodzież!!

To nie spacer . . . . .

PODPUNKT

Idziemy długą szumną ulicą
łykamy okiem wszystkie zaułki
w każdym zaułku czai się szpicel
szpiclów czają się całe pułki

przyspiesz kroku! za róg! w tramwaj skok!
przejeżdź dwie stacje! wyskocz! weź taksę!
wkoło! przecznicami! na przełaj! w bok!
potem piechotą — bez liku stacyj —

zaledwie dyszy spocony chodnik
mury domów dmuchają żarem —
ach! żeby można wejść do lodowni
choć na godzinę na minut parę!

jesteś na umówionej ulicy
kupujesz w sklepie świeże czereśnie
łazisz — jak długo? pocóż liczyć —
między numerem 6—20

wreszcie zdaleka toczy się Paweł
pocichu szepnie ci adres hasło —
wiem już — do djaska! masz bracie kawał!
gnaj teraz na drugi koniec miasta!

S T R A J K

I.

Kręciły się dnie
wrzeczona omotane gniewem
kręciły się rosły puchły w tygodnie
kręcili się ludzie pod ciężkiem niebem
kręcili się w ranki chłodne

kręcili się ludzie pod fabrykami
gubili oczy w szarych milczących oknach
fabryka
zimny na drogę rzucony kamień
kręcili się ludzie
deszcz
mokro

dnie kręciły się kwaśne
ocet!

suche
chleb!
i chleba suchego nie stało!

głód wpijał się w ciało
osy!

kłuł żądlami ostremi osłabłe ciało

zasuwały się szczęki wokół żalości
rygłe!

byle wytrwać byle przetrwać godziny

krople ołowiu ciekące w tygłe

dni

byle zdradzie nie dać wyrość kąkołem

byle się nie ukorzyć

choćby paść!

a w walce —

zbierali na opał wióry przegniłych polan

zaciskali wychudłe palce.

II.

Sześć tygodni sześć tygodni czekali
czekali —
                    Zagłębie ! Śląsk !
  cały kraj !
czekali —
                    wszędzie się rozpali !
wygramy wygramy strajk !

ale w hutach na Śląsku piece nie pogasły !
z Zagłębia
                    węgiel
                                    szedł !
u Szajblera
                    z dwóch
                                    na cztery krosna !
głód
                    piekł.

A przy zielonym stole tymczasem
głowami ich kartami ! grali
wszystkie atuty z czerwionym asem !
sprzedali !

sami zostali bezsilni sami
wróca
jeńcy do ciemnych fabryk
będą rzygać w niebo dymami
smolić pola zielone łubin chabry —

III.

Sami?
200 głów!
400 rąk!
obok
wokół
200 do n — tej!
przegrana?
nieprawda!
przerwany chwilowo prąd!
naprawić kontakty! świeże elementy!

niech motor warczy! niech maszyna łka!
niech się pod ręką waszą gnie!
bo przyjdzie czas —
wśród dnia

białego

krzykniecie :

Nie!

staniecie jeden z drugim chłop
maszynom krótki rozkaz :

stop!

słyszycie ?

krzyczy kraj :

t r w a

s t r a j k!

DEMONSTRACJA

Nisko nad głowami ciężkie wisało niebo
wąska ulica z trudem wpadła w szeroki plac
szli ludzie szli znikali na prawo na lewo
niósł się z piersi dalekich miasta jęśliwy płacz.

Kopyta stukotały z tupotem o bruk
błyszczał zjeżonych bagnetów koleczasty drut.

Stały grupy w przecznicach czekały czekały
fruały szepty szyfrowane depesze
rosły skrzydła czerwone u ramion rwały
na środek placu pod pomnik jakiegoś wieszca.

Kopyta stukotały z tupotem o bruk
błyszczał zjeżonych bagnetów koleczasty drut.

Wypłynął ktoś ponad głowy — ręką przeciął
powietrze — ciszę zażęł słowem alarmem
wszystkie głowy omotał słowami — siecią!
plac falował — morze! plac czarny.

Kopyta stukotały z tupotem o bruk
błyszczał zjeżonych bagnetów kolczasty drut.

Sto rąk dźwignęło się w górę na rękach siadły
chorągwie — ptaki na nagich gałęziach drzew —
rozpłomieniły czerwienią lica przybladłe
z pod czerwieni wychynał czerwony — śpiew!

Stępa stępa stuknęły kopyta o bruk
pękł zjeżonych bagnetów kolczasty drut.

Nie uciekać! stać w miejscu!! Zachwieją się ptaki
ranne bezradnie nad głowami kołują
a tłum w twarde bruki wbił pazury — haki!
wyrwał tysiąc pocisków! w dłonie ujął!

W galop galopem wałą kopyta o bruk
kłuje rwie kosi bagnetów kolczasty drut.

— — — — —

Nisko nad głowami ciężkie wisało niebo
wąskie skrawki czerwieni plamiły szeroki plac
szli ludzie szli znikali na prawo na lewo
niósł się z dalekich piersi miasta jękliwy płacz

kopyta stukotały z tupotem o bruk
błyszczał zjeżonych bagnetów kolczasty drut.

NADZWYCZAJNE WYDANIE

Już wyskoczył z redakcji zlany potem
tańczy błaznuje na rogach ulic
na mury wsiada jak na miękki fotel
chce wszystkie oczy do siebie przytulić

wygiął się w czarny pokracyjny tytuł
smaga miasto słów skręconych batem
: rozstrzelanie bandytów !
nadzwyczajny dodatek ! :

ciesz się hołoto ręce zacieraj
w Aleje do Oazy do Loursa rwij
krew się przecie szampanem ściera
l'ordre regne à Varsovie !

dla was zawsze na polskiej ziemi
giną bandyci mordują uczciwi
zawsze giną ci sami w jutro wpatrzeni
nigdy świat się niczemu nie dziwi

ciesz się hołoto zwycięstwo krzycz
na świeże trupy spluń oszczerstwa flegmą
jak zawsze w Polsce triumfuje bicz
tylko słupki są nowe — niepodległe!

ciesz się hołoto z dumą podnieś łeb
terror jest fałszem! choć trupy są obok
zawsze bandytą był walczący człek
a bohaterem narodowym — prowok!

ale co wy zrobicie gdy to jutro wzejdzie
za które oni zapłacili głową?!

prawda — was już nie będzie
zostanie tylko — słowo

jeszcze tylko ujrzycie:
tłum milionowy wstanie
przybije na bramy nowego życia
n a d z w y c z a j n e w y d a n i e !

S L E D Z T W O

Proszę — niech pan siada. Pan jest członkiem KC?
nie? a w partji od kiedy? był pan karany?
aresztowany? za co? a Maksa pan zna? Nie?
a co pan robił w mieszkaniu na Miedzianej?
nigdy? ciekawe! a ten list? od znajomej?
nazwisko? męska dyskrecja — sprawa serca —
tę odezwę pan pisał? oddał ją — komu?
Janowi? nie? nie zna pan? dziwne — on twierdzi
że to od pana — konfrontacji pan żąda?
no — pan się zbytecznie podnieca — drobnostka —
ten list — z Krestinternu? podpisany — Dąbal?
nie był pan w Gdańsku na zjeździe? pseudo — Ostap?
możemy odpocząć jeśli pan zmęczony —
może papierosa? doskonały tytoń —
to przykre — nie dają panu widzeń z żoną —
już kończymy — jeszcze tylko kilka pytań:
gdzie się pan poznał z Kowalewskim? no — z Dziadkiem?
jednak zastano panów razem? a zatem?

pan tak cztery godziny był z nim przypadkiem ?!
pan się tem milczeniem gubi! Kon — spi — rator!!

Odmawia pan zeznań ?! Proszę! pan podpisze !

Drży cienkie pióro pod cienką ręką —

i nagle jazz-band trzasnął w ciszę:
„co pani ma tam pod sukienką . . .“

W A M !

Nie tłoczcie się tak gęsto u tych wąskich okien
nie wyciągajcie już tyłu tyłu tyłu rąk
my was i tak wciąż widzimy dziś jak przed rokiem :
na barykadach z prycz stoicie — olbrzymi front
który krwawym zygzakiem tnie w pół Europę.

Wasze głowy : kuźnie ! warsztaty amunicji !
palce na cynglach gotowych do wystrzału serc !
huk gwiazd spadających dobiegnie was z ulicy —
to będzie o bruki słowami tłukł wielki wiec
a słowa kluczem wpadną do waszej ciemnicy.

Wylecą żelazne drzwi pęknie kuta stal krat
czerwony mur tłumów cegły ramion wyszczerzy
po schodach po piętrach na dół zbiegniecie jak wiatr
i z oczu swoich braci jak z pełnych talerzy
będziecie połykać życie i wolność i świat.

Tymczasem lata tuczą się rosną pęcznieją
krzywdą waszą krwią waszą się sycą jak miodem
idą miastami wsią idą skwarem zawieją
tłuką w północ południe mkną wschodem zachodem —
kto je przetnie piorunem kto je zrówna z ziemią ?!

Kiedys z ziemi powstaną przyjdą do nas w goście —
nie poznamy. Znak dajcie!

Więc uderzą w larmo
i krzyk podniosą aż mrozem przejdzie po kościach
krzyk co nam dziś pierś rozrywa i pali gardło :
otworzyć otworzyć bramy więzień na oścież !!

II.

Wgryźcie się w lata jak w miąższ
lata miną i będzie lato
z chłopca urośnie mąż
pójdzie wprost do warsztatu.

Trzymać się ostro nie dać
na pańską łaskę plunąć w kąt
każdy rok — podżegacz
przykładający lont.

Każdy rok : ziarno
rozkwitnie w szumiący kłos —
ziemio ziemio ty czarna
musisz nam rodzić co dzień i co noc !

Tylu rąk będzie trzeba głów !
trapi się który ? to kiep !
my wam przyślemy milion słów
my wam przyślemy kielbasę chleb.

Gdy wrogom nie zrzędą miny
zrobimy prościej :
my was my uwolnimy
otworzymy bramy na oścież !

1 M A J A

Maj idzie maj malowany zielenią
rok się znarowił przecina go wiosna
bladzi poeci aż do znudzenia
ją rymują ze słowem „radosna“.

To nieprawda! to kłamstwo i fałsz!
maj — torreador z płachtą czerwoną
świat mu jak byk rozsierdzony
rozpruwa brzuch w ogniu szarż!

Panowie z łóz drą się i wyją: huzia!
bóg w hełmie szturmowym gna nad areną
a maj się zwał zmał rozhuśtał
w oczy bykowi pluje czerwienią.

U nas już w kwietniu jest pierwszy maj!
na schodach domów słyszysz brzęk szabel?
to poprzez miasta przez cały kraj
do wszystkich więzień zakładają kabel.

Pierwszy maj — malarz! maże ulice krwią
radość lśni tylko na ostrzach bagnetów
pieśni na ustach płaczą się rwą
nie mogą trysnąć gejzerem śmiechu

maj u nas jest bardziej ponury
niżli wichrami siepiący listopad
już nieraz głuchym lamentów chórem
na głowy dumnie wzniesione opadł.

Ale przyjdzie maj jasny zielony
kwiatami wszędzie z trotuarów ulic
za uszy ściągniemy słońce na ziemię
wielkiego aktora z za ciemnych kulis

śmiech pić będziemy w wysokich szklankach
przez długie słomki jak mazagran
a słońce na najtańszych organkach
chwacko nam Międzynarodówkę zagra!

jak kokosz na jajach świata zasiędzie
czarnemi rękami zdobyta wiosna —
wtedy nas nawet razić nie będzie
ten rym prostacki „radosna“.

T O W A R Z Y S Z

Niema ciszy niema spokoju w mieście!
chwilę przelotną tłamszą trąbki fordowskich pudeł —
przyjacielowi memu ręce czyjeś ku ustom podnieście
niech mu w chaosie zgiełków cichym zakwitną cudem

kwiatów dajcie mu prostych : jaskrów maków stokroci —
wybaczcie mu! on taki zmęczony przez cały tydzień
jemu drażnią łechtliwie czoło nawet po nocy
piżmem i heljotropem dyszące języki orchidej . . .

na oklep sady przez ulice miasta
każdej chwili coś pisze radzi mówi opętanie
rwie się na wszystkie strony i tylko czas ma
z jednego miejsca na inne popędzić spotkanie

lufami oczu mierzy w pułki wlokących się godzin
pod czaszką piętrzą się stoły zielone posiedzeń
sensacje dnia łyka w czarne litery tłoczy je codzien
z kanwy wypadków wypruwa wspaniały deseń

dławi go energja drut o napięciu tysiąca wolt
jaki on śmieszny! z tą twarzą wiecznie zziąjaną
gdy przegląda gazety wszyty w kawiarni ką
lub z chmurą snu w oczach z domu wybiega rano.

A gdy czasem spokój mu złamie równowagę dnia :
sale obrad zmieniają się w maskowe rauty
z jakichś głębin nieznanych z morskiego dna
wypływają w czas burzy zatopione dreadnoughty

na pokładach tłum stoi topielców domaga się głosu
pięści jak reje podnosi i woła o słowo!
a mój przyjaciel choć słów rozrzuca codzień dosyć
tego jednego szuka i próżen wraca z połowu

wtedy się tuli do czyjejs pod głównym masztem wiszącej ręki
bezładem drżących półsłów zbawia się w dotyku
patrzy w czyichś oczu podłużnych przydymiony błękit
gdy nagle wie : na piątą ma oddać gotowy artykuł.

Więc z pasją rzuca na papier słowa ostre rozumne
znów jak motor pracuje jasny przeraźliwie mózg —
a w drukarni o piątej rosną czarne kolumny
przecięte jemu tylko znaną linją czyichś ust.

O szóstej znów będzie plątał się w postronkach ulic
przemówi na wiecu pod zakładami amunicji
aż mu ktoś krzyknie brutalnie: gębę stulić!
dokądś go poprowadzą w asyście policji —

po drodze rozwiąże równanie o trzech niewiadomych:
x — skłębione światem przygniecione morze
y — wlokący się nad niem dni codziennych płomyk
z — słowo którego szuka i znaleźć nie może

potem go cisza z nóg zwali i na wznak położy
na sztabach krat obliczy ile mu czas jeszcze winien —
aż nagle jakiejś nocy drzwi się otworzą
dozorca poda mu klucz — słowo
jedno — jedyne.

W I E R S Z E

Patrzcie — otośmy nadzy nie wstydzim się swojej nagości
w szatach nam duszno nieswojo a tak czujemy się prości.

Gdy trzeba ziarna rzucamy z rozmachem w serca jak w role
siejemy wszędzie radości w New-Yorku czy w Kaczym Dole.

Świat cały jest w naszym czynie w naszych rąk i nóg sprężynach
tuli się do naszych piersi jak rozpieszczony jedynak.

Jesteśmy trzeźwi i pewni. Mówimy: głupi jest księżyc
myśli że dzisiaj jeszcze zdoła nam serca uwięzić.

Głupie są gwiazdy na niebie — kto z nas dziś w gwiazdy spoziera
gdy ostry twardy jak życie kamień podeszwy nam zdziera.

Śmieszny jest dla nas jesiennych powiędłych liścieni bukiet
nie obchodzi zupełnie nas psa parszywego smutek.

Oczami w pól rozcinaamy dom każdy szary mieszkalny
w wąskie brudne izby wchodzimy jak w ganki kopalni.

Jak chciwie uszy tulimy do srebrnych szyn tramwajowych!
by z remiz dalekich usłyszeć śpiewny żelazny skowyt.

Głucho tłuką nasze buty o szorstki Plac Teatralny —
w defenzywie siedzimy jak w cieniu zielonej palmy.

Tysiąc spraw załatwiamy codzień nigdy czasu nie mamy :
jak ten człowiek się spieszy — turysta przestrzenią pijany !

Wszystko się łączy ze wszystkim i zawsze łańcuch jest jeden
tak blisko jesteśmy szczęścia tak łatwo wpadamy w biedę.

Ale nam dobrze i pewnie piersi mamy codzień szersze
tylko czasem — nocą — straszą nas — — —
nienapisane wiersze.

O G I E Ń

Toczy się kula przez wyrwy szczyty przepaście —
kiedyż ten ogień z sykiem ostatnim zagaśnie ?

toczy się skacze obija o kanty ostre
przez rude fale przelata wiszącym mostem

krwawi i puchnie i krzyczy szalone słowa
ten dziki ogień ta kula wiatr — moja głowa.

Bicz na nią kręca ostre jak noże gałęzie
ziemia ją podbija jak piłkę w rozpędzie

toczy się głowa opuchła ślepa skrwawiona —
jakie ją dźwigną znów w górę mocne ramiona ?

płonie mózg jak magnezja tli biało i pęka
dym wszystko przesłania — mgła nad stawem rozpięta —

w rosie w zielonym wąwozie leży kopnieta
nic nie wie nie myśli nie zna tylko — pamięta!

znowu się toczy przez wyrwy szczyty przepaście —
kiedyż ten ogień z sykiem ostatnim zagaśnie?

L I S T O P A D

Zawsze nadchodził w rytmie burzy wspaniałej
jak młode źrebię ziemię pokąsał skopał
wiatrem ostrym potem bił w krwawiące ciała
listopad

brudne fiolety skib przewracał pod jutrzejszy zasiew
zmiatał dachy z chat cichych rwał mostowe przęsła
nie słyszał jak wierzby rdzawe wołały w tym czasie :
klęska

w gałęziach drzew w liściach szeptał w noc głuchą
po chatach po warsztatach włókł się czerwony dzokiej
każden chwycił te szepty chciwie czekającym uchem
każden w oczy jego płomienne patrzył pytającym okiem

zły ponury wściekły jest polski listopad
serca nam z piersi wrywa głowy rozpala
by potem z nas zadrwić jak swywolny chłopak —
patrzcie oto drzewa szubienic zakwitły na polach !

panie Wysocki! próżność bił gołą szablą w Belweder
wróci pies ryży wróci i znowu na stokach
twierdz nad krzyżami nowemi będzie zawodził niejeden
listopad

próżno serca płonęły jak ognie na rozstajach dróg
próżno ziemia karmiła się szczodrze krwią młodą
próżno się w nią worywał zardzewiały pług
listopad nie zakwitł wiosną życia urodą

jak ów tysięczny dziewięćsetny piąty
złotym mieczem nadziei rozciął wszystkie drzwi
przysłuchajmy się ziemi — drżą pod nią lonty
cieniutkie wstęgi krwi

pękniętem sercem runął na Plac Teatralny
jak dziwnie chwiał się w ramionach szubienic
jak zasłuchiwał się w krótkie salwy
a potem z kul ołowianych wił wieniec

jeszcze nie raz przyszedł zły wściekły ponury
oto Charon rostrąca trotuary wiosłem —

---

podnieście dumne głowy do góry!
już rude grudy ziemi pachną — wiosną.

W O J N A

Idziesz chmurą żółtą dusisz trującym jadem —
my na ciebie oczami!
pełną tanki na brzuchach stalowych — gady —
my ziemi naszej nie damy!

ręce kościste chcesz umyć w krwawej kąpieli —
my na ciebie głowami!
serca matek i żon już drżą — ich włos już się bieli —
my kobiet naszych nie damy!

chcesz nas nająć do pracy przy warsztacie śmierci —
my na ciebie pięściami!
tu chcemy żyć pracować tutaj chcemy być pierwsi —
my fabryk naszych nie damy!

chcesz odjąć sprężystość nogom skuć ręce niemocą —
my na ciebie nożami!
twarz przeciąć blizną światłość cudowną wziąć oczom —
my naszych ciał ci nie damy!

chcemy słońca dla mieszkań dla płuc spragnionych powietrza —
idziemy idziemy tłumami!
słyszysz ten krzyk nasz widzisz ten sztandar na wietrze?
Wojna wojnie! za to życie oddamy.

PLAKAT

Krzycz! wyj! wrzeszcz! pluj ostrą śliną na chodnik!
wściekłą mordę rozdziaw na wszystkich murach!
zgrzytaj zębami liter gryź przechodniów
aż ci w hołdzie ulegną krzykną h u r r a !

klinami wykrzykników wbij się w mózgi upartych!
bomby kropek niech z hukiem pękają nad miastem!
śrubami pytajników wkręć się w oczy otwarte!
linją w pierś uderz! przeraź zygzakiem jasnym!

ogłoś z tysiąca armatnich wystrzałów siłą:
najlepsze są wyroby fabryki Plutos!
zmuś miasto by wszystkie inne zniszczyło
pognęb wroga zdław go ukorz!

stań nad miastem wspaniałej wódz awantury
rzuć rozkaz: wszyscy na wystawę radjową!
niech opuszczą dom szkoły urzędy biura
niech są gotowi płacić za „Point Bleu“ głową!

zwołaj na plac Kercelego robotniczy wiec
pięściami słów trzaśnij w policyjne hełmy!
wydzieraj się! wydrzyj! ponad głowy wleć!
w kamieniach serc wyróżnij cudowne gemmy!

wstrzymaj motory krzykiem: żądamy amnestji!
białym murem więziennym wyrwij się z czarnego tła!
przewal się groźnym tłumem przez środek jezdni!
niech bestja w człowieku uciszy się niech serce łka.

Niech ludzie drżą przed tobą w proch niech się kruszą!
bądź jak legja zawsze gotowa iść w atak!
nic że się wściekasz ty masz wielką duszę —
krzycz! wyj! wrzeszcz! ostrą śliną pluj!

PLA — KAT !!!

Z ZAGRANICY

Stały w moich oczach stały na zawsze
długie ulice wyboiste drogi
przez nie jak przez okna na świat cały patrzę —
nigdy już oczu zamknąć nie mogę !

gdziekolwiek jestem w jakimkolwiek kraju
ścigają mnie lotne oddziały przeżytych chwil
obce palce na obcych skrzypkach grają
melodje tych miast gdzie wyrósł i żył

wszędzie jest łódzki tkacz i górnik ze Śląska
po nocach śnię o spotkaniu na Chmielnej
z zachwytem patrzę jaka wąska wstążka
dzieli mnie od świata dzieli świat ode mnie !

stale widzę szpicla w gumowym palcie
stale czuję puls mocny bezsennych nocy
(połóż ciche palce
na me krzyczące oczy)

tam w Warszawie gonię po całym świecie
agent Kompartji Chin przyjaciel Abd-el-Krima
a tutaj strajk prowadzę w warszawskim powiecie —
to nieprawda! nieprawda! że mnie tam niema.

Jestem wciąż z wami drodzy przyjaciele :
którzy wolni szybko przecinacie gwarne ulice
którzy na pamięć już znacie swoje chłodne cele
i wy młodzi drodzy kochani
trzema literami pijani
którzy we wszystkich mych wierszach krzyczycie !

Spotkamy się spotkamy na każdej ziemskiej piędzi
te same całują nas róże te same kołają nas kolce —
bo w Polsce jestem wszędzie
i wszędzie jestem w Polsce.

C Z O R N Y

„Towarzysze przysłali nam jabłka
i marmeladę.

Jestem zupełnie spokojny. Mam
dobry apetyt.

Gotujemy się w drogę „na tam-
ten świat“.

(Z notatek litewskiego komunisty,
Czorny'ego, pisanych w noc przed
rozstrzelaniem).

Przysłali nam jabłka i marmeladę
soczyste kule o krwawych rumieńcach
jestem spokojny z apetytem jadłem
ostatni raz patrzę na swoje ręce

tak mało ! tak mało one działały !
ileż to godzin leżały w beczynie !
zbieram je teraz godziny przebrzmiało
by wlać w nie wino jak w próżne naczynia

podnoszę je w górę ku wam już pełne
patrzcie jak w nich młodość moja się perli!
ja nigdy w uszach nie miałem bawełny
słońc kroki słyszałem w najgłębszej czerni

i teraz łoskot naszej walki słyszę
i słyszę śmierć — przyjdzie o świcie
wy zostaniecie bracia towarzysze
będziecie bić się dla wszystkich o życie!

a teraz trzeba mi serce spakować
gotuję się w drogę daleko jadę
więc jedzcie te moje ostatnie słowa
jak ja wasze jabłka i marmeladę.

MÓJ PRZYJAZD DO MOSKWY

Śnieg szklistym połyskiem kaleczył oczy
dmuchał w nos mróz podstępny ostry
gdy pociąg mrużąc radośnie wkroczył
do Moskwy.

Miasto białe! miasto czerwone!
zimnem w kości się wdierasz parzysz ukropem
gdy szczerząc zęby na rewolucji ostrzone
gryziesz odęte serce Europy.

Już na granicy skoczył mi naprzeciw łuk triumfalny
rewolucją światową w oczy uderzył
obok — gwiazdami znaczone hełmy:
czerwoni żołnierze.

Mijały nas wszystkie — jak białymi chustkami
powiewały bryłami pociętych pól
dymy z kominów fabrycznych szły na spotkanie
roztapiały się w wrzasku żelaznych kół.

Gdzie jesteś temperaturo wysoka tych pierwszych lat?
serca — beczki z prochem — pod skał głębokich ścianami?
czy ci rumieniec gniewu ktoś podstępnie skradł
że stoisz — miasto — związane trosk codziennych sznurami?

Gdzie jesteś : rytm puls tempo i siła?
czy was rozwiały wiatry gasnących jesieni?
z jakiegoś zaułka uśmiecha się smutno mogiła
pachnąca słowem wilgotnem : Jesień.

Skaczą do oczu litery skróty słów tajemniczych
biją w łeb książki afisze plakaty —
kto to wszystko przeczyta kto to wszystko obliczy?
koło cerkwi Bezbożnik koło składu wina
zbiorowe wydanie Lenina
na raty.

Ukryło się serce bijące miasta
na trotuarach nie dojrzy go oko przechodnia
ono wybija gdzieś sobie tunele jasne
rozpiera się w twardych stalowych melodjach :

ręką wyczuwam puls chłodnych murów kamienic
pod słuchuję u drzwi fabrycznych komórek
wtedy widzę: w cudowny splatają się wieniec
zwyczajne trosk codziennych sznury

widzę:

piękno znoszenia cegieł!

widzę:

patos stanowczej gonitwy!

przyłóż ucho!

dudni ziemia miarowym biegiem

wyżeź oczy!

zimny ogień gorącej bitwy.

O miasto dziwne!

gdzie całuje się zachód ze wschodem

skąd idą słowa—ściągają zasłony z lic kobiet

słowa — bratają się z sybirskim lodem

słowa — niecą iskry rozumu z pod ciężkich powiek

słowa — sztandar chińskiej armji

słowa — dziki Samojed się karmi
słowa — rzeczy! słowa — ludzie! słowa — narody!
słowa — deszcz! słowa cichej pogody
słowa — rozkwitają uśmiechem owocują pięścią mocną
słowa — wciąż żyją rosną!

Baacz — ność! W szeregu stań! hasło!
D n i e p r o s t r o j ! W o ł c h o w s t r o j !
napróżno w świetle mdłego miesiąca
po starej gęśli drżącemi palcami ktoś trąca —
jak różaniec przesuwam twardych słów pasmo:
pękniętych strun już nikt nie nastroi.

II.

Jak ciężki tank gniecie Moskwę czerwoną Kreml
tysiąc wieździe doń wrót z czarnemi orłami
ponad niemi podziemnym miotana tchem
czerwona chorągiew tłumom się kłania.

Nie zdejmujemy tych orłów! niech stoją zamarłe
niech wicher śnieg w nie uderza —
dwugłowe orły czarne
bez szponów bez pierza.

Wyście nad snem niespokojnym carów czuwali
w cieniu waszych skrzydeł ziemia ruska ślepa
a dzisiaj — patrzcie!
w sale złote tłum szary wali
but juchtowy po miękkich dywanach depta!

w sali św. Andrzeja gdzie złoto krzyczy pieści malachit
kują żelazo górnik angielski tkacze z Szanghaju
rżnięte w marmurze rozety krwi nabierają płoną jak maki
każde słowo pachnie tu majem!

Rozumiem tu wszystkie języki
wszystkich od wieków znam
słyszę werbel radosny dziki
gdy mówi Tan-pin-san:

to nie słabość się skarży
to nie zmora nie fantom
w rytmie w marszu
kroczy

K A N T O N !

jaki to przed nim znak
jaka to przed nim gwardja ?
słowo uderza w takt :

P A R T J A !

III.

Witamy w tobie miasto wszystkich ludów stolicę
trud twój: żelbetonowy dla nas most —
ja do kraju mojego powrócę
w Warszawie powitam Moskwę.

S Ł O W A

. . . już wtedy
w kwietniu
na dworcu kolejowym
kiedy
na drżące głowy
w których gniew tlił
padły rozżarzone słowa —
już wtedy
od fabryk kopalń hut ściernisk
szedł
wschodził
Październik
łuną
w czerwieni —
to na Piotrogród
runął
Lenin.

Wschodził kwiatami. Krwią. Użyźniał ulice.
Słowa rzucone na kamień wyrastały zbożem.
Słowa były jędrne nieodparte dziewicze —
jeszcze dał mgłę pazurami dwugłowy orzeł.

Odtąd słowa przestały być tylko hasłem
zyskały moc wyzwalającą!
drżały nad miastem
tłuste słońca —

słowa Lenina!

twarde

smagły spocony biceps hutnika przy piecu!

ostre

sierp wałący na kolana trawy!

słowa —

przelewają się w rzeczy:

karabiny pługi Czeka Narkomzdrawy

słowa —

„socjalistyczna rewolucja!”

już jest na ulicy. Już rozbija Smolny.

Moskwa. Odessa. Nic nie zdoła zmóc jej

już stoi na warcie w fabryce w sztolni

już się po skibach przewala

dwór się o dwór zapala —

słowa :

sprawy zagadnienia budowy

słowa :

jedne drugim nadążyć nie mogą

„Rewolucja“ — zrobione.

„Wszyscy na front!”

Nowy

korowód słów : ludzie konie wozy.

O drogo!

Słowa okopały się w rowach. Bose. Obdarte.

Szły — przegrywały — zwyciężały — zwyciężyły.

Przyszły nowe :

„Peredyszka“ —

wieś fabryka artel.

Głód. Nowe słowa —

elektryczne siły.

Słowa za słowami gonią:

rzeczy maszyny

słowo — już Dyzel! słowo — już traktor!

„! racjonalipreczbiurokra7godzinny!“

Słowa?!

Nie!

Od urodzenia już —

f a k t y ! !

SKONFISKOWANO!

Na miękki ołów spadały litery
bataljonami stawały w szereg
rosły pęczniały w bladym ołowiu
litery w słowa

zecer je wiązał tłustemi sznurkami
układał w kolumny proste
słowa twarde jak kamień
jak brzytew ostre

papier czysty chłonny lekki
rzucił się na nie drapieżnym skokiem
wyrwał je z pod wałka uciekał
ociekając tłustą posoką

słowa prężą się rozważnie celowo
dziela się na wstępniak telegramy feljeton —
oddać się schnącym na ulicy sercom głowom!
oczy spragnione smagnąć jasną winietą!

słowa żyją czekają świeże
tulą się do papieru dziewczęco
rosną — chleb! na białym papierze —
aż nagle
                    czyjeś
                                    ręce!

Nazajutrz krótka wiadomość w pismach:
„Wczoraj wieczorem o godz. 8-ej
z nakazu Komisarjatu Rządu
cały nakład „Trybuny“ Nr. 5-ty
skonfiskowano.“

Rano
robotnicy próżno czekali — słów!
Dziś. Nazajutrz. Tak było już co dnia.
Znów
szli do pracy — głodni.

Ządamy powszechnej amnestji
dla milionów uwieczonych słów!
słowa — więźniowie polityczni!
słowa — miliony serc i głów!

nakładają na nie żelazne więzy
rzucają je w ciasne zakurzone cele
butami deptą w gabinetach defenzywy
młode słowa — pełne życia wesela!

od wieków tłamszone w żandarmskich łapach
przez szpiclów zawsze w mordę prane
znienawidzone przez wszystkich satrapów
słowa —

k o n — f i — s k o — w a n e !

słowo duszone krwią żywą tryśnie!
przez mury najgrubsze kroplami przecieka!
czerwone soczyste wiśnie
wpadają w usta spragnionego człowieka

on chowa je w sobie głęboko
(na dnie kuferka odświętne szaty)
na tajnych zebraniach cichcem na boku
: rewolucja dyktatura proletariatu :

wyciągniemy je wszystkie !
z policji z meliny
rzucimy — ziarna ! — na środek jezdni
w młynach mityngów na mąkę zmielimy
by wypiec z nich chleb — powszedni !

każdego rana słów świeżych kosze
wprost z drukarni wylecą na miasto
„produkcja socjalistyczna za I. półrocze . . .
burżuazja zdławiona . . . przed klasą . . .

M Ó J G O Ś C I N I E C

Jak rozpięte nad ulic szycami anteny
jak piasek rozsypany po bezkresach globu
jak w ziemię wrosłe twarde kamienne dolmeny
tak się pną
wszędzie cisną i tkwią
nasze serca i głowy.

O świecie słuchamy szeptu szyn kolejowych
przejmujemy sygnały wjazdy i wyjazdy
w gardłach szybów czekamy na lampek korowód
knot przykręcamy ostatniej gasnącej gwiazdy

w południe płoniemy na rusztach trotuarów
drżymy na falach głosowych buczków i syren
jemy z muszel ostrygi i z manierek twaróg
głowy osłania nam słońce — czerwony biret!

głucho tłuczemy się w brudne grudniowe zmierzchy
z samobójcami o ściany mdłego pokoju
wspólnie ścigamy chwile co już dawno pierzchły
w kącie płacząc nasza przyszłość stoi

w noc gramy z poetą dziennikarzem uczonym
bolą nas oczy zecerów z tajnej drukarni
pijanych ciągnie nas sznur łukowych latarni
czyjeś dłonie tulimy do czoł rozpalonych

ta wszystkość jest okrągła miąższna soczysta
scałowana oczami wargami wykuta —
o miła mili ludzie rzeczy zjawiska
po drodze jestem wszędzie wszędzie jestem : tutaj!

o mój gościńcu ciasny wyboisty krótki
drogo jedynie szeroka równa długa
kwitnij mi w głośnie maki ciche niezabudki
spinaj mnie słowem ostrogą
że za tą drogą
czeka mnie jeszcze druga!

N A S Z A M I Ł O Ś Ć

Nasza miłość? trzeba ją karmić krwią
żeby wiecznie pachniała młodością
ażeby głowy nam dźwigała w pion
nie poszła jak żebraczka — pod kościół!

miłość jest niczem bez nienawiści:
nienawiść tego co jest co było!
ona to szlifuje nasze myśli
ona pozwala przyszłość brać — siłą!

gnać trzeba miłość tą nienawiścią
wtedy nie stchórzy! wtedy pójdzie w bój!
na froncie wszy trochę będą gryźć ją
w walce poplami się odświętny strój

sczerstwieje! sił nabierze rumieńców!
ciepłą zupką nie obdarzy wroga —
patrzcie jak jej zmężniały już ręce!
towarzystwo M.!

ściskam Was

droga . . .

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 72
Tel. 26-68-63

S P I S R Z E C Z Y:

	Str.
* * *	7
Partja	9
Zetemkiana	16
Podpunkt	19
Strajk	21
Demonstracja	26
Nadzwyczajne wydanie	29
Śledztwo	31
Wam!	33
1 maja	36
Towarzysz	39
Wiersze	42
Ogień	44
Listopad	46
Wojna	49
Plakat	51
Z zagranicy	53
Czorny	55
Mój przyjazd do Moskwy	57
Słowa	63
Skonfiskowano!	67
Mój gościniec	71
Nasza miłość	73

7	...
8	...
9	...
10	...
11	...
12	...
13	...
14	...
15	...
16	...
17	...
18	...
19	...
20	...
21	...
22	...
23	...
24	...
25	...
26	...
27	...
28	...
29	...
30	...
31	...
32	...
33	...
34	...
35	...
36	...
37	...
38	...
39	...
40	...
41	...
42	...
43	...
44	...
45	...
46	...
47	...
48	...
49	...
50	...
51	...
52	...
53	...
54	...
55	...
56	...
57	...
58	...
59	...
60	...
61	...
62	...
63	...
64	...
65	...
66	...
67	...
68	...
69	...
70	...

<http://rcin.org.pl>

F
3145